

Nr 87

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt båttrafiken i Stockholms skärgård jämte i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under tionde huvudtiteln (punkt 94) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Understöd åt skärgårdsrederier för budgetåret 1957/58 beräkna ett reservationsanslag av 210 000 kronor, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 124, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 15 mars 1957, föreslagit riksdagen att till Understöd åt båttrafiken i Stockholms skärgård för nämnda budgetår under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

Vidare har i en inom andra kammaren av herrar *Karlsson* i Stuvsta och *Johansson* i Stockholm väckt motion (II: 622) hemställts, att riksdagen mätte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till kända de synpunkter på trafikens ordnande i Stockholms skärgård som i motionen anförts.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen. I densamma förordas en lösning av trafikproblemen i Stockholms skärgård genom tillskapandet av ett statskommunalt trafikföretag.

Anslaget till Understöd å skärgårdsrederier är för innevarande budgetår uppfört med 210 000 kronor.

Detta anslag har under en följd av år avsetts för bidrag till reguljär båttrafik i Stockholms och Bohusläns skärgårdar enligt särskilda avtal. Vidare har från anslaget bestritts kostnaderna för arvode till en statlig granskningsman för den subventionerade båttrafiken i Bohuslän.

Enligt det för båttrafiken i Bohusläns skärgård gällande avtalet är någon ytterligare medelsanvisning ej erforderlig för nästa budgetår. Arvode till granskningsmannen skall dock utgå även under budgetåret 1957/58.

Utgångspunkten från statens sida vid behandlingen av frågan om ordnandet av kommunikationerna i Stockholms skärgård har varit, att staten har skyldighet att tillse att den bofasta skärgårdsbefolkningens behov av fastlandsförbindelser tillgodoses i rimlig utsträckning. Enligt de av statsmakterna år 1952 fastställda riktlinjerna skulle detta ske genom kombinerade land- och sjötransporter, därvid vägsystemet skulle utbyggas och sjötransporternas längd förkortas. I avbidan på genomförandet av vägprogrammet skulle visst stöd givas åt sjötrafiken.

Efter det Stockholms stad fört förhandlingar med staten och Stockholms läns landsting träffades år 1952 mellan staden och Waxholmsbolaget avtal om subventionering av bolagets trafikrörelse under seglationsåren 1952/53—1958/59 för att bolaget skulle upprätthålla trafik i skärgården enligt en överenskommen plan. Staten utfäste sig att ersätta staden med hälften av subventionsbeloppet och landstinget att bidra med en sjättedel. Enligt nämnda avtal har bolaget under innevarande seglationsår i subvention från staten, staden och landstinget erhållit sammanlagt 506 863 kronor, varav i statsmedel från anslag under tionde huvudtiteln 203 431 kronor.

Sedan Waxholmsbolaget efter extra bolagsstämma den 3 september 1956 anmält till staden, att bolaget på grund av ekonomisk force majeure icke kunde fullgöra sina åligganden enligt 1952 års avtal, upptogs under hösten 1956 nya förhandlingar med bolaget. I anslutning härtill träffades den 20 oktober 1956 en tilläggsöverenskommelse till 1952 års avtal, enligt vilken bolaget under vissa förutsättningar avstod från att till grund för befrielse före den 1 oktober 1957 från sina trafikåtaganden åberopa omständigheter, som förelåg eller kunde förutses vid tidpunkten för träffandet av tilläggsöverenskommelsen. Som motprestation har bolaget erhållit en tilläggsersättning från staten, staden och landstinget å sammanlagt 400 000 kronor, varav staten skulle svara för 134 000 kronor.

Genom den förlängning av Waxholmsbolagets trafik som tilläggsöverenskommelsen möjliggjort, räknade man från det allmännas sida med att vinna den tid, som erfordrades för en undersökning av frågan om skärgårdstrafikens framtida ordnande. Sådan undersökning har nu såvitt avser återstoden av avtalstiden gjorts av en delegation med representanter för de tre subventionsgivande parterna.

Delegationen har föreslagit ändringar i den till grund för 1952 års avtal liggande trafikplanen, innebärande indragning av vissa trafiklinjer och nedskärning av en del turplaner. Från dessa utgångspunkter har delegationen upptagit förnyade underhandlingar med Waxholmsbolaget. Enighet uppnåddes därvid om en ändrad trafikplan i huvudsaklig överensstämmelse med det av delegationen utarbetade förslaget. Den ändrade trafikplanen har ansetts medföra årliga besparingar å ca 230 000 kronor. Från delegationens sida erbjöds bolaget utöver den subvention, som utgår enligt 1952 års avtal, antingen ett indexreglerat bidrag avsett att täcka onormala kostnader för kol och olja för den subventionerade trafiken eller ett fast årligt bidrag å 120 000 kronor. Sistnämnda bidrag ansågs motsvara — inräknat de besparingar som uppkommer genom den nya trafikplanen och inkomstökningarna genom 1956 års taxehöjningar — den tilläggsersättning på 400 000 kronor som utgår under innevarande seglationsår. Det ökade bidraget har förutsatts skola bestridas med en tredjedel av envar av de tre subventionsgivarna. Bolaget å sin sida begärde ett årligt bidrag av 1 354 700 kronor. Då det visade sig omöjligt att sammanjämka de motsatta uppfattningarna i ersättningsfrågan, har förhandlingarna med bolaget avbrutits.

Någon annan överenskommelse om fortsatt trafik i Waxholmsbolagets regi efter den 1 oktober 1957 än de år 1952 ingångna avtalen föreligger sålunda ej.

Åtgärder för att på annat sätt ordna trafiken måste därför förberedas, om 1952 års avtal med bolaget skulle upphöra.

De statliga representanterna i delegationen har företagit vissa undersökningar för att utröna kostnaderna för att upprätthålla en trafik, som i rimlig utsträckning tillgodoser den bofasta skärgårdsbefolkningens berättigade anspråk på förbindelser med fastlandet. De gjorda beräkningarna utvisar att en trafik under hela året av den omfattning, som enligt den av delegationen föreslagna nya trafikplanen avsetts att upprätthållas under tiden den 1 oktober—den 30 april, torde kunna anordnas till en nettokostnad för det allmänna icke överstigande 250 000 kronor. Därvid förutsättes dock att en närmare utformning av trafikplanen skall ske i samråd med det eller de trafikföretag, som kan komma att upprätthålla trafiken.

De av departementschefen utsedda företrädarna för staten kommer att tillsammans med representanterna för staden och landstinget närmare utreda de former, i vilka skärgårdsförbindelserna skall ordnas efter den 1 oktober 1957, om Waxholmsbolaget då ej fortsätter trafiken. Kungl. Maj:t torde, framhåller departementschefen, i detta läge — om riksdagen ej anför erinran häremot — få träffa erforderliga åtgärder för att trafiken skall upprätthållas under nästa seglationsår under beaktande av att nettokostnaden för statsverket därvid får utgöra högst det belopp, som angivits av de statliga förhandlingsdelegerade, nämligen 250 000 kronor. Departementschefen förutsätter dock att övriga av trafiken intresserade parter skall vara villiga att lämna sin medverkan även i ekonomiskt hänseende, varigenom kostnaden för statsverket i motsvarande mån torde kunna minskas.

Någon formell uppsägning av 1952 års avtal har ännu icke gjorts av Waxholmsbolaget. Den möjligheten synes departementschefen därför böra hållas öppen, att bolaget — som enligt uppgift den 25 mars 1957 skall hålla extra bolagsstämma — sedermera kan visa sig vara villigt att acceptera en revision av 1952 års avtal i anslutning till de av företrädarna för staten, staden och landstinget framlagda förslagen. För egen del anser departementschefen dessa förslag i huvudsak kunna godtagas. I föreliggande situation synes det departementschefen mindre välbetänkt att i denna för skärgårdsbefolkningen betydelsefulla fråga på förhand binda sig för en bestämd lösning. Departementschefen förordar därför, att Kungl. Maj:t bemyndigas att — om förutsättningar skulle visa sig föreligga att med Waxholmsbolaget träffa avtal om fortsatt trafik i huvudsaklig överensstämmelse med ettdera av de av förhandlingsdelegationen framlagda förslagen — besluta om statens medverkan härvid.

En redogörelse i ärendet kommer att lämnas nästa års riksdag. Å riksstaten för budgetåret 1957/58 anses nu för ändamålet under tionde huvudtiteln böra uppföras ett särskilt reservationsanslag till Understöd åt båttrafiken i Stockholms skärgård. Från anslaget föreslås skola bestridas — utöver de kostnader för ordnandet av trafiken i Stockholms skärgård, som enligt vad här anförts kan komma att åvila statsverket — även de kostnader, som enligt 1952 års avtal med Waxholmsbolaget skall bestridas i efterskott för innevarande seglationsår, i den mån tillgängliga medel under det

hittillsvarande reservationsanslaget till Understöd åt skärgårdsrederier ej förslår härför. Medelsbehovet för nästa budgetår kan med nu angivna utgångspunkter beräknas till 250 000 kronor.

Vad beträffar båttrafiken i Bohusläns skärgård föreslås att det särskilda arvodet till granskningsmannen för denna trafik i fortsättningen bestrides från reservationsanslaget till Understöd åt skärgårdsrederier. Någon ytterligare medelsanvisning för trafiken i Bohuslän erfordras ej för budgetåret 1957/58.

Utskottet. Därest den av Waxholms nya ångfartygs aktiebolag bedrivna båttrafiken i Stockholms skärgård upphör den 1 oktober 1957, tillstyrker utskottet, att Kungl. Maj:t bemyndigas träffa erforderliga åtgärder för att denna trafik skall kunna upprätthållas under nästa seglationsår, därvid nettokostnaden för statsverket får uppgå till högst 250 000 kronor.

Om förutsättningar skulle visa sig föreligga att med Waxholmsbolaget träffa avtal om fortsatt trafik i huvudsaklig överensstämmelse med ettdera av de av den tillsatta förhandlingsdelegationen framlagda förslagen, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om statens medverkan härtill.

Vad departementschefen i övrigt i ärendet anfört har icke givit utskottet anledning till erinran.

Av det anförda följer, att den föreliggande motionen icke torde böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må till *Understöd åt båttrafiken i Stockholms skärgård* för budgetåret 1957/58 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor;

b) att motionen II: 622 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 april 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Ohlon, Gillström, Näsström, Hesselbom, fröken Andersson, herrar Gustaf Andersson, Birger Andersson, Pålsson, Sunne, Rikard Svensson, fröken Ranmark, herrar Söderberg, Nils Theodor Larsson och Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Ståhl, Persson i Växjö, Staxäng, fröken Elmén, herrar Rubbestad, Svensson i Alingsås, Gustafsson i Stockholm, Nilsson i Göingegården, Karlsson i Olofström, Nihlfors, fru Thorsson och herr Lassinantti.